

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Petri Francisci Chiffletii, Vesontionensis, Societatis Jesu
Presbyteri, Opuscula Quatuor.**

Chiflet, Pierre François

Parisiis, 1679

Origo Comitum Valentinarum, Qui Ex Pictavensibus propagati, in
clarissimam Burgundiae Bisontinae Baronum Pictavensium familiam
effloruère. Opusculum III.

urn:nbn:de:hbz:466:1-9409

ORIGO
COMITUM
VALENTINORUM;
Qui
EX PICTAVENSIBUS
propagati, in clarissimam Burgun-
diæ Bisontinæ Baronum Pictaven-
sium familiam effloruere.
OPUSCULUM III.

G

ORIGO
COMITUM
VALENTINORUM.

Qui

EX PICTAVENSIBUS
propagavit, in christianam Religionem
de Pictavis Paganam Religionem
suum familiam effudit.

OPUSCULUM III.

G

ILLUSTRISSIMO VIRO D. D.
JACOBO NICOLAO
COLBERT,
ABBATI BECCENSI,
PRIORI ET DOMINO CHARITATIS,
ET AMBERTÆ,
SACRÆ FACULTATIS DOCTORI,
& Socio Sorbonico,
PETRUS FRANCISCUS CHIFFLETIUS
Salutem.

*REGIÆ stirpis, ejus-
que affinitatum & con-
sanguinitatum splen-
dori studere, magno
tuo parenti proprium,
tibi hereditarium est, ABBA ILLUS-*

G ij

EPISTOLA.

TRISSIME. Hinc spes animo meo in-
dit, vobis haud ingratum fore, si Regum
nostrorum arboris gentilitiae ramum
spectabilem, prioribus haud satis com-
pertum, vobis exhiberem. Ex Aquitania
Regibus, adeoque ex Carolo
Magno Comites antiquos Pictaven-
ses propagatos esse constat: ex Co-
mitibus Pictavensibus Comites Va-
lentinis quinque amplius abhinc secu-
lis: denique ex Comitibus Valenti-
nis Barones Pictavenses, quorum fa-
milia nunc in Sequanis, sive in Bur-
gundia, quem vocant, Comitatu se-
des habet. Prisco ævo Valentia Ca-
varum Regnum Germania, adeoque
Imperium spectabat: ab annis circiter
quadringentis ad fontem suum, hoc
est, ad Regum Francorum ditionem,
unde prodierat, reversa est. Nuper

119

EPISTOLA.

Burgundia Bisontina quæ octingentis
propè annis Imperatorum juris fue-
rat, magno vel suo, vel regni Fran-
corum commodo, Ludovico Magno
Regi cessit. Nunc igitur exultabunt
Barones Pictavenses Burgundo-Se-
quani, quibus olim, quamvis à Ludo-
vico XIII. Christianissimo Rege
perhumaniter haberentur, tamen re-
gnicolas (ut loquuntur) non esse, de-
trimento fuit: & regnicola nunc effe-
cti, in Valentinorum Pictavensium
Comitum, decessorum suorum heredi-
taria prædia postliminio recipi, pro-
num erit ut postulent. Qui causâ vi-
cerit, beneficium hoc erit pacis, orbi
Christiano universo, Magni nostri
Ludovici Regis fortitudine & sapien-
tiâ, terrâ marique partæ.

Addo & munusculum aliud, Ex-

EPISTOLA.

cerpta singularia de vitâ & rebus ge-
 stis S. Bernardi Abbatis Claraval-
 lensis, auctore Gaufrido quondam illi
 ab Epistolis, ac deinde Igniaci, Clara-
 vallis, Fossæ-novæ, & Altæ-cumbæ
 Monasteriorum Abbate. In his leges
 cum voluptate Adelhaidem Lotharii
 Saxonis Imperatoris sororem, Simo-
 nis Lotharingæ Ducis conjugem, &
 sequentium Ducum parentem, quæ se
 beati Bernardi Magdalenam profite-
 batur, quippe ex quâ ille septem da-
 monia ejecisset: Guidonis ejus fra-
 tris primogeniti quondam uxorem, il-
 lustrem Matronam, ac tum cum
 Gaufridus scribebat, in Monasterio
 Lareyo prope Divionem, mulierem
 virtutis, & multarum in Chri-
 sto Virginum Matrem. Reperies
 etiam Guidonem eundem Pontiniaci

110

EPISTOLA.

mortuum, & ipsa nocte quâ San-
ctorum omnium festivitas age-
batur, felici eorum consortio
aggregatum; non autem undecimo
Maii, ut notatur à Chrysostomo Hen-
riquez in Menologio Cisterciensi.
Quæ, ¶ alia non pauca, cum atten-
tè perlegeris, intelliges benè illis con-
venire verba Christi Salvatoris se-
cundùm evangelicam cœnam prola-
ta, cum in ea quinque hominum mil-
lia ex quinque panibus ¶ duobus
piscibus ad satietatem refecisset: Col-
ligite quæ superaverunt fra-
gmenta, ne pereant.

IOAN. 6. 12.

E P I S T O L A
morum, Scripturae quae sunt
gloriam continent et hinc age-
bunt. In quibus continetur
atque in quibus non minus maximis
Adrianus nomine Christophorus
apud in huiusmodi Christianis
Quae et aliam partem hinc asse-
te per se intelligit hinc illis con-
venit in qua Christus salvatoris se-
cundum evangelium eam prola-
ta, cum in ea quibus hominum mil-
lia ex quibus partibus et quibus
piscibus et partibus et. Hic: Col-
ligit per investigationem tra-
duntur, ne perant.

1044 d. 12

ORIGO
COMITUM
VALENTINORUM,

Qui

EX PICTAVENSIBUS
propagati, in clarissimam Burgun-
diæ Bisontinæ Baronum Pictaven-
sium familiam effloruere.

OPUSCULUM III.

VALENTIAM Segalaunorum pro comper-
to habetur, jam ex
decimo post Christum
sæculo proprios habuif-
se Comites, hac ferie.

1. *Contardus* ex anno 930. cujus uxor
Ermengardis. Horum filius

106 *Origo Comitum Valent.*

2. *Lambertus*, cui conjux *Falectrudis*, filii *Aymarus* sive *Ademarus*, & *Lambertus*. Is anno 985. Monasterio S. Marcelli nonnulla sui Comitatus prædia elargitus est, pro animabus patris sui *Contardi*, & matris *Ermengardis*, annuentibus *Falectrude* uxore, cum *Aymaro* & *Lamberto* filiis: quæ dona *Conradus Rex* rata habuit anno regni sui XLVI, qui fuit Christi 986.
3. *Aymarus* hujus nominis primus, anno 1037. dedit Cluniacensibus locum nomine *Saulçay* in Episcopatu & Comitatu Valentino, sub honore sancti Marcelli dedicatum, *Rotilde* conjuge, & utriusque liberis consentientibus, pro animâ *Lamberti* Comitis.
4. *Hugo* *Aymari* filius, adhuc vivebat anno 1050. frater *Pontii* Valentiniensis Episcopi, cujus mentio ad annos 1037. & 1044. in consecratione Ecclesiæ S. Pauli Bisonticensis.

OPUSCULUM III. 107

5. *Guillelmus* 1073. & 1083. cujus frater Gontardus patruo Pontio successit in Episcopatum Valentinum.
6. *Aymarus*, sive *Ademarus* II. 1110. 1120.
7. *Guillelmus* II. dictus *Pictaviensis*, 1158. Abbatiam Liuncelli in suam tutelam recipit, 1180. Uxor illi *Marchisia* nomine, de quâ pluribus *Vita Margaritæ* matris ejus, filia *Stephani* Burgundiæ Comitis, sororis autem *Raynaldi*, cujus filiam *Beatricem* *Fridericus* I. Imperator uxorem habuit. Ab hoc *Guillelmo Aymar* III. *Guillelmus* III. & sequentes Valentini Comites, *Pictavenses*, appellati sunt: ex quibus ortu legitimo propagata est illustris familia Baronum de *Pictaviâ*, *Dominorum* de *Firmitate* in *Burgundiæ* Comitatu, de *Vadans*, de *Souvans*, &c. Et quidem de coloniâ deductâ *Valentinensium Dynastarum* è *Segalaunis* in *Sequanos* ma-

gnus est Genealogorum consensus: sed in quo, & quâ ratione Valentinus Comitatus, ad familiam Pictaviensem transierit, nondum satis perspicuè (quod sciam) à quoquam demonstratum est.

Qui de Comitibus Pictavensibus, ac de Aquitaniæ Ducibus accuratè scripsit Joannes *Besly*, visus est Joscelinum quemdam spectare, qui sexcentis ferè abhinc annis, magni Antonii sacrum corpus primus in Gallias, & in Viennensem Comitatum invexit. Hunc dicit fuisse Pictavensem, & parentem Valentinorum Comitum qui ex Pictavensibus prodire: filium verò Guillelmi, cognomento *Caput-stupæ*. Assertorem verò suæ sententiæ profert Aymarum Falconem, æqualem ipsi Joscelino, adeoque testem omni exceptione majorem. Quæ ego vehementer miratus sum viro alioquin erudito excidisse. Ille etenim Aymarus Falco Historiam suam Antonianam ad an-

num usque 1530. perduxit, quam & Antonio Langiaco, qui tum vivebat, Antonianorum Ordinis Præposito Generali dedicavit. Quomodo ergo Joscelino æqualis fuisse dicitur? Deinde Falco ille, quicumque est, de Joscelino refert planè contraria. Non enim familiâ aut patriâ Pictavensem facit, sed Viennensis agri nobilem indigenam, patre natum Guillelmo Cornuto, Motæ sancti Desiderii (in quam S. Antonii à Joscelino corpus illatum est) & Castri Albenciani Dominum. Joscelinum porrò obiisse improlem, & quemdam Guigonem, cognomento Desiderii, propinquitatis jure heredem reliquisse, ut oppidò mirum sit, alia omnia Falconi attribui.

Circumfertur in quibusdam commentariis, ante centum ferè & viginti annos manu exaratis, fabula, de Hermentrudio quodam fratre Alienordis Reginae, ab ipso ortu membris capto, qui postea viribus receptis, cum à Re-

110 *Origo Comitum Valent.*

ge Ludovico juniore, Alienordis marito, suum Aquitaniæ Ducatum cum Pictavensi Comitatu repeteret, repulsam passus, & in Viennensem agrum profugus, Comitissæ Valentiniensi adversus rebelles subditos operam suam in bello navasset, ab eâ filiam in uxorem cum dote Valentini Comitatus acceperit. Ab hoc ortam Comitum Valentinorum Pictavensem posteritatem. Hanc, ut dixi, fabulam meritò explodunt Beslius, Duchesnius, & recentiores omnes, velut improbabilem, & nullo antiquitatis testimonio fultam, sed & Alienordi Reginae, & Regi Ludovico VII. injuriosam.

Propiùs ad verum accessit Christophorus Justellus in Historiâ Domûs Arvernæ, libro 2. cap. XI. felici conjecturâ delatus in Guillelmum de Pictaviâ Valentiniensem & Diensem Comitem, Marchisiæ Guigone Albonensi Comite & Margaritâ Burgundâ parentibus natæ maritum, quem memo-

OPUSCULUM III. III

rari ait ad annum 1178. per tempora Friderici Barbarossæ Imperatoris, post Joannem Columbi in Episcopis Valentinensibus. Sed vacillat in ejus origine, dubitanter eam referens ad Joscelinum, & Bessii de Aymari Falconis ævo hallucinationem non deprehendens. In hoc tamen præferendus Duchesnio, quòd hic Valentinorum Comitum Pictavensium primum censet Ademarum, qui & Diensis Comes effectus est ex anno 1189. cujus patrem Guillelmum non agnoscit.

Hunc ego Guillelmum Marchisæ maritum affirmo, primum fuisse ex Comitibus Valentinis gente & familiâ Pictavum: nam & à filio Ademaro, signatè nuncupatur *Willelmus de Pictavis*, eo diplomate quo ejus beneficia in Montismairani Ecclesiam collata confirmat: & ab Odone Episcopo Valentino in ejusdem argumenti tabulis, ad annum 1181. nuncupatur *Willelmus Pictaviensis, Comes Valen-*

tinus : nec ante illum Comes quisquam Valentinus, Pictaviensis est appellatus. Opinor autem fuisse Wilhel mum hunc, filium Raymundi Pictaviensis, qui Alienordis Reginae patruus erat, adeoque ejusdem Alienordis in secundo gradu cognatum, his argumentis, quorum fundamenta paulò altius repetenda sunt.

Robertus de Monte in Appendice ad Sigeberti Chronicon, ad annum Christi 1149. *Raymundus*, inquit, *Princeps Antiochia*, *vir cunctis Christiani nominis inimicis terribilis*, *Calendis Augusti contra Turcos egressus*, *multis suorum captis & occisis*, *in insidiis eorum & ipse miserabiliter est interfectus*. *Turci caput ejus circumferentes*, *omnia ferè castra vel civitates que sui juris erant*, *in deditionem recipiunt*, *præter Antiochiam*. *Willermus Tyrius lib. 17. cap. 9.* Raymundum occisum ait anno 1148. & festo die Apostolorum Petri & Pauli, anno sui principatus tertio

OPUSCULUM III. 113

tertio-decimo. Annum præfero Dionysianum 1149. velut aliorum omnium calculis congruentiorem. Relicta est in reipublicæ administratione uxor Principis Constantia *cum filiis duobus, & filiabus totidem, adhuc impuberibus.* (ait Tyrius cap. 10.) Ex filiabus Philippa ætate provector, primùm data est conjux Andronico Constantinopolitani Imperatoris consanguineo; postmodùm Henfreno de Torono, Balduini III. Amalrici, & Balduini IV. Regum Hierosolymitanorum Constabulario ac militiæ Principi, secundis nuptiis copulata; à quo deinde repudiata est, ut Theodoram neptem suam, Regisq̃ Balduini tertii viduam impudenter nimis & impudicè uxorem duceret: quod utrique infaustum fuit. *Tyrius lib. 17. cap. 14. lib. 21. cap. 13.* Maria porrò junior Manuelli CP. Imperatori desponsata est. *Tyrius lib. 18. cap. 31. & lib. 19. cap. 11.* De filiis prior Boamundus

H

114 *Origo Comitum Valent.*

Antiochiæ Princeps fuit eo nomine tertius, ex anno ferè 1160. quo Raynaldus ejus vitricus in bello captus, Halapiamque ad longam custodiam captivus abductus fuerat. Hic enim Raynaldus de Castellione, matri ejus Constantiæ maritus accesserat, ut Antiochenum principatum procuraret. *Tyrius lib. 17. cap. 26. lib. 18. cap. 28. lib. 19. cap. 20.*

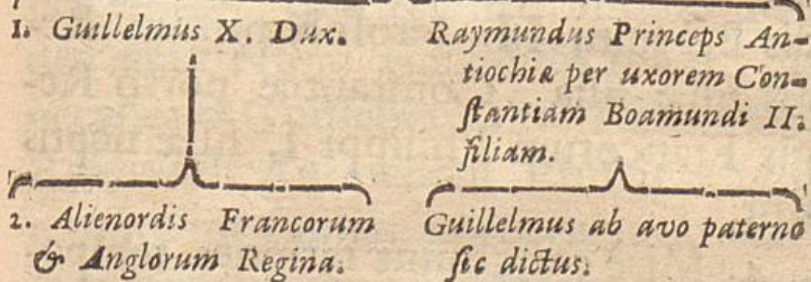
Alterum & juniorem Raymundi Principis filium, quem neque Tyrius, neque Scriptorum alius quisquam (quod sciam) de nomine appellat, propendo ut existimem Guillelmum, qui Valentinorum & Diensium Comitum ex Pictavensibus Comitibus oriundorum parens fuit, idemque Marchisiæ Guigone IX. Albonensi Comite, & Margaritâ Burgundâ genitæ maritus. Conjectura est, fateor; sed vide quàm non levibus fundata argumentis.

I. Cùm certis tabulis probatum ha-

OPUSCULUM III. 115

beamus, Guillelmum Marchisiæ conjugem, fuisse ex Pictavensibus Comitibus, non alius occurrit opportunior, illo Raymundi Antiocheni Principis filio è duobus juniore, qui Alienordi Reginae fuit in secundo gradu consanguineus, ut apparet ex hoc schemate.

Guillelmus IX. Comes Pictaviensis, & Dux Aquitania.

2. Nihil verisimilius, aut illorum sæculorum consuetudini congruentius, quàm ut, sicut Boamundus III. Raymundi Principis Antiocheni major natu filius, ab avo materno Boamundo II. nomen tulit; sic & junior ejus filius ab avo paterno Guillelmo VIII. Aquitaniæ Duce appellaretur.

H ij

116 *Origo Comitum Valent.*

3. Favet quòd Comes ille Valentinus, cui Marchisia data est uxor, à Guilhelmo Ecclesiæ Gratianopolitanæ Canonico, ejusdem ævi Scriptore, in Vita Margaritæ Burgundæ, asseritur *claris ortus natalibus*. Quod abundè probatur, si & avo natus est Aquitaniæ Duce, & patre Principe Antiocheno: sed & matre Constantiâ, quæ Aalydis Balduini II. Jerosolymorum Regis filia filia, Constantiæ porrò Regis Francorum Philippi I. filia neptis fuit.

4. Mirè congruunt rationes temporum diligentius expensæ. Raymundus Pictavenfis principatum Antiochiæ acceperat anno 1136. quasi dotem Constantiæ conjugis, Boamundi filia. Occisus deinde est anno 1149. sui principatus tertio-decimo Erant illi duæ filia, & filii totidem, quorum junior (quem nos Guillelmum dicimus) vix natus esse potuerat ante annum 1141. Sic octennis fuerit, quando patre or-

OPUSCULUM III. 117

batus est anno 1149. Quare anno 1161. erat annorum viginti. Nunc Marchisæ ætatem investigemus. Obierat pater ejus Guigo ex vulnere ad Montemmelianum accepto, anno 1140. ut refert Duchesnius ex Thomassini Commentariis de Delphinatu. Si Marchisia nata supponatur anno 1139. certè anno 1161. annorum fuerit duorum supra viginti, quæ est matrimonio idonea ætas. Nunc videndum restat, quâ occasione Guillelmus ille Pictavenfis, Raimundi Antiocheni Principis filius transire in Gallias potuerit, quo actore sive paranympo, Marchisia illi conjux obtigerit: quâ ratione Valentinus & Diensis Comitatus illi obvenerint: & denique quâ ex causâ in ejus familiæ, Guillelmi & Ademari ferè alternata appareant nomina; planè sicut Hugonis & Odonis in serie veterum Burgundiæ Ducum. Ad singula respondeo.

Transitus in Gallias regio adolescen-

H iij

118 *Origo Comitum Valent.*

tulo, & Aquitano patre nato, multiplex potuit offerri. Nihil occurrit verifimilius, quàm ut à parentibus concessus fuerit Reginae Alienordi ejus patrueli, quam constat propensissimam fuisse in Raymundum Antiochiæ Principem, patrum suum, & ægerrimè tulisse, quòd ille à Ludovico Rege passus fuisset repulsam, unde divortii ejus à Ludovico Rege præcipua origo, ex Tyrio, aliisque Scriptoribus.

Alienordis si carissimum suum patruelem adolescentulum secum in Gallias deduxit, illum haud dubiè apud se retinuit, nec eum deseruit, quandò ex formulâ res suas sibi habere iussa est, atque à priore conjugè soluta ad Henrici Andegavensis nuptias convolavit. Hinc sensim ad annos nubiles provento, quæri debuit uxor ætate matura, conditione non impar, & extra Regnum Ludovici recenti divortio exacerbati. Hæc fuit Marchisia, in Provinciâ Viennensi nata, quæ tum erat Germanici Imperii.

OPUSCULUM III. 119

Juvit etiam consanguinitas atque affinitas multiplex cum Friderico Ahenobarbo Imperatore, qui & ex anno 1156. Beatricem Burgundam uxorem duxerat, Marchisiæ in secundo gradu cognatam: nam erat illis avus communis, hac serie.

Stephanus Comes Burgundia.

Margarita Albonensis.

Raynaldus Comes.

Marchisia.

Beatrix Imperatrix.

Et jam prius Fridericus Imperator Beatricem de Monteferrato, suam in quarto gradu consanguineam, Guigoni Marchisiæ fratri, militari cingulo à se donato, matrimonio junxerat. Unde & Imperatori stimulus, ut Guillelmum Pictavensem Valentino & Dienfi Comitibus suo tunc Imperio obnoxiiis investiret. En Beatricis de Monteferrato cum Friderico Imperatore consanguinitas.

H iiij

120 Origo Comitum Valent.

Agnes Aquitana, Agnetis Burgunda filia, uxor ex anno 1043. Henrici Burgundia & Germania Regis, posteaque Imperatoris.

Henricus IV. Imper. Burgundia & Germania Rex.

Agnes desponsata Friderico I. Suevia Duci.

Fridericus II. Dux Suevia, qui obiit 1139.

Judith Sueva, uxor Guillelmi Marchionis Montisferrati.

Fridericus Barbarossa Imperator.

Beatrix de Monteferrato Guigonis X. Albonensis uxor.

De Guillelmis ac de Ademaris non est sollicitius requirendum, cum illi Guillelmum Pictavinum Marchiæ conjugem præcesserint, sitque utrumque nomen pluribus illustribus familiis commune. Subjicimus probationum instar, Vitam Margarete Burgundæ, Comitissæ Albonensis, à Guillelmo Gratianopolitanæ Ecclesiæ Canonico ejus æquali conscriptam: & duas tabulas, quarum altera Willelmum, primum ex Pictavis Valentinum Comitem, altera filium ejus Ademarium re-

OPUSCULUM III. 121

præsentat. In sigillo Ademari, eques cataphractus, in scuto, sub vertice fasciolarum in longum dissecto præfert byzantios sex, ternos uno ductu in summo, binos in medio, unum in cuspi- de. In parte averfa stellam radiorum sedecim, quod est stemma gentili- tium Sibyllæ ejus conjugis, è Baucio- rum illustri familia, quæ à Balthaza- re, è tribus Magis seu Regibus Chri- sti adoratoribus uno, suam originem repetere dicitur.

Si conjecturam nostram non probas, profer aliquid certius aut verisimilius. Si negas Guillelmi nomen fuisse filio, qui Raymundo Antiocheno Principi secundo loco natus est, doce nos quo alio nomine appellatus sit. Si eundem Marchisiæ Albonensi maritum fuisse negas, indica nobis quis alius Guillel- mus de Pictavis illi maritus obtigerit: & ego non pedibus tantùm ibo in tuam sententiam, sed velis remisque, ut aiunt, in eam convolabo.

V I T A

M A R G A R E T Æ

COMITISSÆ ALBONENSIS,
ante quingentos abhinc annos pie-
tate florentis.

*Auctore Guillelmo Gratianopolitana Ec-
clesiæ Canonico.*

Hanc è scriniis Camerae Rationum Gra-
tianopolitanae erutam edi curavit Gratia-
nopoli, typis Claudii Bureau, Dionysius
Salvagnius Boessius, ejusdem Camerae Præ-
ses primarius anno 1643.

ENERABILIBUS & am-
plectendis in Christo Sancti-
monialibus, apud *Ayas* Deo
devotè famulantibus, GUIL-
LELMUS Canonorum Ecclesiæ Gra-
tianopolitanae inutillimus, Pro virgi-
nitate purpuream, pro castitate niveam à
Virginum Sponso promereri coronam.
NON immeritò effrons & pudoris

OPUSCULUM III. 123

ignarus potero judicari, necnon temerariæ præsumptionis atque præsumptuosæ temeritatis argui, qui neque invitatus, neque voce aut nutu aliquo provocatus, me ignotis auribus medium præcipitanter ingerere me non pertimesco. Popularis etiam auræ amator fortassis videbor, & sub hac occasione scribendi, magis vestram & auditorum amicitiam laudémque acquirere, quàm vobis aliquid commodi vel eruditionis afferre, in quo cujuscunque judicii aut obtrektionis oriatur disceptatio, nec satis curandum æstimo, dum tamen ampliùs appetam vobis prodesse, quàm laudari; plus ad aliquod morum ornamentum vos incitare, quàm favorabili aurâ more arundinis agitari. Cùm ergo præteritarum rerum exhibitio, instantium & subsequentium sit certitudo, & nihil humano pectore sic inhæreat, quod temporis processu non evanescat, vel morte universa rapiente morientium, & eorum quæ sciebant,

124 *Origo Comitum Valent.*

memoria pariter pereat : quam cautelam, quam certitudinem nobis poterunt exhibere præterita, nisi vitâ fruuentium atque succedentium memoriæ scribendo mandari curentur? Quia igitur licet undecumque proficere ac doceri, & ex his quæ oculatâ fide agnoscuntur, exempla possunt percipi certiora, de vitâ & exitu laudabilis matris vestræ Dominæ Comitissæ, quæ Christo vos desponsavit, vobis ad quas potissimum istud spectat, aliqua scribere dignum duxi: quæ licet legi viri fuerit alligata, de ipsâ tamen referuntur quamplurima, quæ virginibus & universis ad summum pudicitia culmen ascendere affectantibus imitatione probantur dignissima.

Hæc siquidem spectabili profapia edita, utpote illustris & famosissimi viri STEPHANI Burgundiæ Comitum filia, soror etiam excellentium virorum RAINALDI, & GUILLELMI Comitum, neptisque piæ re-

OPUSCULUM III. 125

cordationis Papæ CALIXTI, ad conjugalem egregii Comitis GUIGONIS DALPHINI copulam fuit transducta, à magnifico Principe GUIGONE Comite veteri, ejusdem *Guigonis* patre celebri donatione illustrata. Fuit autem maximo insignita decore vultûs, scilicet eleganti formâ, & decenti ac totius corporis mirandâ compositione idonea: quam in primis infecundam & sterilem vir suus potiùs incuriâ, quàm aliâ ductus occasione, per annos aliquot minùs pleno dilexit amore. Unde factum est, quòd marito eam tenuiter diligente, & focero se minùs curiosum circa eandem exhibente, plerumque ferret necessariorum inopiam: quod ita patienter atque tacitè pertulit, quòd vix à quoquam vel rarò exinde conqueri audiretur. Inerat equidem illi, ac nunquam inesse destitit verecunda sobrietas, cujus pudore devicta, si quid angebat, suis etiam familiaribus fateri erubescibat. Cujus

126 *Origo Comitum Valent.*

freni obstaculo sese à pluribus cohibebat illicitis, & modum servare studebat. Tandem ipso eam visitante, annuâ fecunditate lætificata filios ac filias peperit: viri sui ita pleniter sortita gratiam, ut eam sicut Jacob Rachelem diligeret, & tam sui quàm Comitatus compotem ad plenum efficiens, discretis ipsius fultus consiliis, in quibus provida existebat, quamplura disponderet. Quem sæpius quod poterat, ab immoderatis illa compefcebatur excessibus, atque erga subditos, præsertim erga pauperes, eum esse clementem propensius exorabat. Porro non post multorum annorum curriculum, dum inter ipsum & *Savotiensem Comitem* guerra exerceretur asperrima, Comes Dalphinus in prælio vulneratus, dolore vulneris coarctante, vitæ terminum posuit, illaque cum geminis filiabus & parvulo desolata remansit. Quæ acerbis mœroris stimulis agitata ita eum planxit, ut mortem videretur optare: ita

OPUSCULUM III. 127

eum flevit, quòd ferè prope ipsum æstimaretur deficere. Ad cuius animam multiplicibus beneficiis adjuvandam pietatis fervore accensa, eo in Ecclesiæ Gratianopolitanæ clauſtro à Domino bonæ memoriæ UGONE Episcopo, qui postea Viennensi Ecclesiæ præfedit, venerabiliter sepulturæ mandato, eidem Ecclesiæ, ac religiosis circumstantibus Ecclesiis larga impendens beneficia, multa pauperum millia eleemosynarum recreavit largitione. Probata est insuper eandem fidem servasse defuncto, quam integerrimè servaverat & viventi, cùm indeficienter ipsius piè memor existeret, in ejusque anniversario ad Ecclesiam Gratianopolitanam vicinos convocans Sacerdotes & Clericos, ut acceptabile Deo sacrificium pro illius offerrent requie, eisdem devotè supplicaret. Copiosâ quoque egenis undique congregatis eleemosynâ distributâ, Canonicos ejusdem Ecclesiæ, & Clericos aliundè venien-

128 *Origo Comitum Valent.*

tes Monasteriorum circumadjacentium habitatores faciebat optimè procurari.

Cùm ergo Comite jam defuncto ei laboriosior cura, graviorque laboris sarcina ad regimen Comitatus incumbere, eum cum tantæ discretionis consilio & tranquillitatis quiete administravit, ut non feminei, sed animi percuncta videretur virilis. Proceres etiam sui Comitatus ac Nobiles quadam animi circumspeditione peritâ ita sibi ex debitâ fidelitate noverat amicabiliter obligare, ut universi ad custodiendum Comitatum incolumem, ejus gratiâ & sollicitudine fideli intenderent. Si quando autem aliqui circumstantium Principum, occasione aliquâ emergente, adversùs eam arma sumere se dixissent, potiùs divino quàm humano confidens præsidio, Sacerdotum atque Religiosorum implorabat suffragia, & ut sibi à Domino pacem impetrarent exorans, terrores comminantium, eorum intercessionibus tanquam

quam

OPUSCULUM III. 129

quam forti clypeo repellebat.

Sed quando morum ejus insignia vel ad modicum potero prælibare? Congesserat enim Dei gratia in eam tot prædicandos virtutum titulos, ut nullum ei deesset ad præsentis vitæ felicitatem augendam morum instrumentum, haberet etiam ad cælestis patriæ beatitudinem adipiscendam, evidentem notitiam ac documentum. Erat quippe in justitiâ districta, in prudentiâ circumspecta, in temperantiâ moderata, in laboribus fortis, in consilio sagax, in sermone verax, affabilitate insignis, clemens in subditis, continentiâ nitida, & universâ morum honestate conspicua: erga Deum amore fervens, erga proximum non negligens, afflictis & injuriam patientibus compatiens, erga egentes caritatis visceribus affluens, in cunctis misericors, in actibus quantumcunque poterat infons: quódque omni admiratione dignum est, & à sæculis inauditum,

130 *Origo Comitum Valent.*

multoque vehementius in potenti & generosa feminâ stupefendum, nunquam injuriâ vel tædio affecta, five minus decentibus verbis laceffita, cuiquam familiari aut alieno ingeffisse maledictum, protuliffe convitium, vel ad contumeliosa objecta quidpiam opprobrii respondiffe potuit deprehendi. Turpiloquium quoque cautiùs evitabat, æstimans exinde os suum in dicendo, aures in audiendo pollui. Nunquam siquidem verbum inhonestum; aut quidquam lasciviæ redolens audiebatur proferre. Et quia illud Apostoli

1. Cor. 15. 33. noverat: *Corrumpunt bonos mores colloquia mala; confabulationibus pessimis linguisque detrahentibus aures, quantum sibi licuit, subducebat. Nulla ei cura exstitit polire faciem, ora depingere, alienis capillis turritum verticem struere, fuliginata supercilia gerere: quod & in cæteris mulieribus vehementer detestabatur, quæ alienos vultus sibi mentientes, genas peregrino*

OPUSCULUM III. 131

rubore, ora & collum adulterato depingunt candore. Audiant hæc quæ nubere Christo voluerint. Si quando in loco stetit, ad spectacula non processit, nec à suis est egressa thalamis, nisi aut Ecclesiam adiisset, aut eam ad alium equitare locum domestica cura vocasset: cumque sciret, famam pudicitiae in feminis rem esse teneram, & quasi florem pulcherrimum ad levem auram citò marcescere, levique flatu posse corrumpi, corpus & cor suum omni custodiâ servabat, & corpore ac mente se castam exhibere curabat. Quapropter eos qui levitati expositi, adulterinâ linguâ, impudicis alloquiis, illius claustra pudicitiae infringere attentabant, non mordacibus dictis, non iracundis responsis, sed rationabiliter & peritè à se repellens, eadem vel similia quæ quidam Poëta in personâ viduæ continentis protulit, respondebat.

132 *Origo Comitum Valent.**Ænid. IV.*

29.

*Ille meos, solus qui me sibi junxit,
amores**Abstulit: ille habeat secum, servet-
que sepulchro.*

Verùm quia fieri nequit, ut absque
morsu hominum, vitæ hujus curricula
quis pertranseat, si rumores sinistri de
ipsâ fuerunt aliquando ventilati; con-
stat eos (ut sequentia declarabunt)
solo livore ab illis fuisse confictos at-
que disseminatos, quorum solatium est
bonis detrahere, dum culpam æstimant
multitudine minui peccatorum. O ad-
mirandi & constantis animi feminam,
quæ duplici infirmitati, carni scilicet
atque sexui muliebri obnoxia, inter fa-
mulantium multitudinem, inter cir-
cumstrepentem adventantium gregem,
in pulchritudine servavit castitatem,
atque in medio ignis posita flamine,
ardorem illæsa evasit! Est enim summæ
vigilantiæ ac laboriosæ sollicitudinis,
pene ultra naturam, corpoream supe-
rare libidinem, carnisque fæces atque

01

concupiscentiæ flammam extinguere, animique virtute inclusum hostem jugiter expugnare, & contra legem nascendi, in carne non carnaliter vivere. Unde & ipsa nunquam absque honesto & pudico exstitit Capellano, contra cuius pudicitiam nec etiam maledica lingua, aliqua lacerationis famæ poterat invenire figmenta; à quo divinum horarum diei audiens officium, ut sui studii & moris fuerat, singulis diebus celebrationi Missæ intererat, Sacerdoti, immò Deo per Sacerdotem, quotidianam offerens oblationem. Noverat verò Psalmos legere, & orationes nonnullas quas scriptas habens, dum orationis studio insisteret, quotidie aut in Ecclesiâ aut in camerâ suâ tam interioribus quàm exterioribus oculis relegabat: quam ob rem Psalterium pretiosum litteris aureis decoratum, ab Imperatrice * nepte suâ sibi transmissum secum faciebat indefinenter deferri.

* *Beatrice
Friderici
conjugis.*

Sanè tantorum conventus bonorum

134 *Origo Comitum Valent.*

in feminâ, gratiæ munus exstitit, non naturæ. Deferebat equidem feminæ, dum sibi formosa provideret pudicè; Comitissam reprimebat, dum servaret in potestate clementiam, quâ sicut nihil est humanitati affinius, ita nihil in præsidente gloriosius. Sciebat nimirum esse culpam, totam persequi culpam, & quæcumque licent explere. Necessitate urgente, non voluntatis impetu instigante ad vindictam pertrahebatur: neminem puniebat absque dolore. Porro Ecclesias sub ejus potestate statutas, Ecclesiam Gratianopolitanam præ cæteris, ab infestantium incurusione pro viribus defensabat, & earum quieti piâ curiositate intendens, religiosa loca construendis benignâ subveniebat liberalitate. Consueverat autem suam deducens curiam, in solemnibus festis, & præcipuè in beatæ Mariæ celebratibus Gratianopolim venire, tum propter sanctuarii reverentiam, tum quia divinum ibidem plenius audiebat offi-

OPUSCULUM III. 135

cium : ubi quamdiu morabatur, nullum cuiquam in expensis inferebat gravamen; sed si quidpiam ab aliquo mutasset, persolvi tempestivè & ex integro faciebat. Eos verò quos clericalis militiæ dignitas exornabat, humiliter & patienter audivit: quos autem religiosos agnoscebat, gratanti animo ac benigno affectu honoravit & coluit. Exhibebat insuper omnibus communem corde ac verbis dilectionis affectum, & in quantum ingenuitatis sublimitas & potentiæ magnitudo permittebat, se jocundam & mitem quibusque alloquentibus offerebat.

Cùm ergo, ut præscriptum est, tantis morum polleret insignibus, & virili industriâ ferè in omnibus femineam supergrederetur mollitiem, omnia inutilia reputans, se infructuosè credidit laborem insumere, & quasi otiosam Dei donum inutiliter possidere, nisi aliquid quod nulla posset delere vetustas, efficeret, per quod recentia dia-

bolo quotidie infligens vulnera, regnis tartareis innumerabilia inferret gravamina, regnisque cælestibus lucra conferens cumulata, creditori suo multiplices reportaret usuras. Propterea concepit gaudium, & peperit jucunditatem, concepit bonum, & inenarrabilem boni peperit ubertatem. Cogitans utique cogitavit esse bonum atque jucundum habitare sorores in unum. Propter quod, Monasterium illud in quo vos, venerabiles Dei ancillæ, suavi jugo Christi colla supposuistis, fundare ac stabilire curavit, ut unanimes habitaretis in domo unâ, & esset vobis anima una & cor unum in Deo; ut unum scilicet haberetis habitum & unum cibum, ad unum etiam ac summum inhiaretis bonum, quatenus unum & idem consequeremini præmium. Qui enim adhærent Deo, unum corpus & unus spiritus in eis esse probatur. Ut autem cum Psalmistâ posset dicere:

Psal. 83. 5. Beati qui habitant in domo tuâ, Domine,

OPUSCULUM III. 137

in secula seculorum laudabunt te; vestrarumque orationum suffragiis, excessuum suorum plenam à Domino indulgentiam impetrare, mirabilis structuræ Monasterium fabricavit, miræ pulchritudinis Ecclesiam, claustrum idoneum, officinas admodum competentes, vosque ibidem manu propriâ congregavit. Præterea ne quid vobis deesset quò minùs expeditiùs curreretis ad bravium, vos amplissimis prædiis, largisque ditavit subsidiis, & uberibus amplificavit redditibus. Hæc utique fuit vitis illius vineæ quæ extendit palmites suos usque ad mare; quæ quod non habuit in radice, manifestè ostenditur produxisse in palmite: hæc planè arbor quæ ex fructibus suis bona esse cognoscitur, de quâ multiplices rami pullulantes, virgines, viduæ, continentes, flores producunt, & fructum afferunt in patientiâ.

Verùm ut ad commendationem prudentiæ ac peritiæ stylus iteratò ver-

tatur, cùm ejus filia ad nubilem devenissent ætatem, non absque sumptibus copiosis, alteram inclyto & potenti viro Arvernensium Comiti, Regis Franciæ consanguineo; alteram Valentinsium Comiti, viro claris natalibus orto, lege matrimonii copulavit. Proinde verò cùm filius ejus jam adultus, militari cingulo ab Imperatore suscepto, consanguineam ipsius sibi conjugali vinculo alligasset, atque inde regrediens, honorabiliter & cum sollemni processione, cum uxore suâ in Grætanopolitanâ fuisset receptus Ecclesiâ, ipso cum matre & uxore suâ, universisque Principibus, ac plebe, Episcopales domos introgressis, nonnulli ibidem assistentium, auditâ piâ ac rationabili exhortatione matris ad filium, obstupescentes admirabantur, unde illi tanta venustas eloquii & sapientia. Curam nempe atque regimen Comitatus in manu illius refundens, monuit eum, Deum super omnia diligere, Ec-

OPUSCULUM III. 139

cleriorum perturbatores propulsare, Ecclesiasticos viros atque religiosas personas honorare ac protegere, in omnibus modum tenere, subjectos clementer regere, diligere justitiam, & iniquitatem odire. Pro eo incessanter sollicita, quotidianâ & singulari prece Dominum exorabat, ut gressus actusque ipsius in voluntatis suæ beneplacito dirigeret, quatenus ad Dei reverentiam & subjectorum voluptatem Comitatus præsidere valeret. Instantibus sibi guerris faciebat Deo salutares & gratissimas hostias immolari, ne vel in bello caderet, vel obitu repentino decederet, quem nec esse iracundum, neque ad minas præcipitem, neque suffurronibus aures faciliè inclinare, materno exhortabatur affectu: quem etiam si quid nequiter, si quid immoderatè contigisset patrare, lenes amaris, amaros lenibus sermones interserens, eum frequentius increpabat.

Evoluto denique non plurimum an-

140 *Origo Comitum Valent.*

norum curriculo, ille de quo universa spes matris suæ post Deum pendeat, investigabili Dei iudicio, gravi ægritudinis incommodo apud castellum *Visilie* arreptus, jamque in extremis constitutus est. Qui licet parvulam ex conjugē filiam suscepisset, in matris manum, quam ad misericordiæ operā dapsilem noverat & proclivem, Comitatum liberè resignavit; fiducialiter credens, eam sibi defuncto non deteriorem impendere partem. Qui post peractam confessionem, & salutiferam Viatici susceptionem, incessanter Deum invocando, generale conditionis humanæ debitum exsolvit: raptus ne mutaret malitia intellectum, quapropter Deus properavit eum educere de mediâ iniquitate, ne longo vitæ itinere deviis oberraret anfractibus. Cujus solatio mater destituta, quanto potuerit mœrore affici, quantâ carnis ac spiritus angustiâ coarctari, facile est animis advertere, sed difficillimum explicare.

OPUSCULUM III. 141

Flebat enim irremediabilibus lacrymis, & tanquam fletibus fatiari nequiret, effecta exanimis se infortunatam vociferabatur, se numerosâ annorum multitudine superstitem exstitisse, mortem sui oblitam fuisse querebatur. Cæterum brevi morâ interpositâ, rationis solamine mitigans quod fore noverat tolerandum, ad se rediit; & exequiis filii propensiori curâ intendens, fecit eum in Gratianopolitanâ Ecclesiâ in patris sui sepulchro cum omni honorificentâ tumulari. Ob cujus animæ requiem à Domino promerendam, multiplicium beneficiorum medicamen conficiens, pauperibus, cæcis, debilibus plura distribuens, Ecclesiam Gratianopolitanam, ac reliquas religiosas Ecclesias, alias prædiis & possessionibus, alias muneribus augmentavit. Cæteræ matres tumulos filiorum faciunt dealbari, & aliquâ coloris pulchritudine exteriùs decorari, atque dolorem pectoris his consolantur officiis; hæc au-

142 *Origo Comitum Valent.*

Eccli. 3. 33. tem cineres filii quiescentes eleemosynarum balsamo irrigabat, & pigmentis atque odoribus misericordiae confovebat, sciens esse scriptum: *Sicut aqua exstinguit ignem, ita eleemosyna exstinguit peccatum.*

Quòd si quis calumniatur, & dicat: Cur in laudibus ejus ita sedulò immoraris, quæ viduata viro, orbata filio, sericas noluit vestes deponere, delicias respuere, cùm inter Christi ancillas assumptis fervilibus indumentis, Domino posset expeditius militare? perfacilis ad ista responsio. Plus est animum deposuisse, quàm cultum. Difficilius quis arrogantiam, quàm auro caret & gemmis. His enim abjectis, interdum gloriosis tumet sordibus, & paupertatem adeptam vendit populis aribus auris. Ait autem Apostolus: *In veritate comperi quia non est acceptor personarum Deus; sed in omni proposito, qui timet Deum, & operatur justitiam, acceptus est illi.* Dicit enim Hierony-

OPUSCULUM III. 143

mus, quòd nunquam est fera conversio. Nam licèt majoribus meritis majus debeatur præmium, denarium tamen quem à primâ diei horâ in vineâ Domini laborantes accipere meruerunt, circa undecimam venientes affecuti fuere: quia nec quantitas diuturni vel brevis temporis ibi attenditur, ubi sincera cordis devotio remuneratur. Prætereà urgebat ipsam administratio Comitatus, cujus cura regiminis sibi jure contigerat: quem si absque rectore dimitteret, suæ potiùs animæ acquireret detrimentum, quàm aliquid commodi lucraretur. Arduum insuper erat, ex quo ingressa fuisset Monasterium, eas quas Christo educabat, posse absque penuria sustentare, illisque abundanter necessaria subministrare, quibus, & nonnullis aliis in sæculari habitu magis profuit, quàm in Monasterio potuisset prodesse.

Sed (ô amplectendæ in Christo milites) vos forsan suspensas detineo,

144 *Origo Comitum Valent.*

dum in laudibus ejus occupatus, vitamque ipsius cupiens facere longiorem, ad extrema pervenire formido. Sanatum vulnus, & in cicatricem obductum, quod & tempus & ratio jam in vobis (ut credo) curaverat, commemoratione exulcero, plagamque doloris instauro. Quæ enim aures tam duræ, quæ de filice excisa præcordia, hujus lilii florem marcescere, hanc vibrantem smaragdi gemmam conteri, hoc pretiosissimum margaritum frangi, & (ut expressius loquar) hujuscemodi non mulierem, sed viraginem morientem siccis oculis queant audire? Nondum annus post filii decessum effluerat, post multos pro ejusdem filii obitu toleratos dolores, post multiformia laboris ac sollicitudinis pondera, quæ in Comitatu regendo pertulerat, confirmatis ab eâ sponsalibus inter filiam filii sui & Comitem sancti Ægidii, cum in villâ quæ *Mura* dicitur, moreretur, in gravissimam incidit invaletudinem.

OPUSCULUM III. 149

dinem. Quo audito, filia ejus MARCHISIA Domina, scilicet in his quæ mundi sunt, admodum strenua, in decenti ac speciosâ corporis habitudine, verborumque elegantia vehementer idonea, ad eam festinato pervenit: quam plus solito obdormisse, atque adhuc dormitantem inveniens, (sicut est sagax & provida) metuens ne lethargiæ incommodo laboraret, jussu suo egressis omnibus ibidem assistentibus eam familiariter excitavit. Hanc utique mater præ omnibus liberis gratam semper habuerat, ipsaque matri ferventiori jugiter dilectione adhæserat: unde & in matris ægritudine, filia pietas erga eam ab omnibus comprobata magis innotuit. Assidebat e- quidem lectulo, sustentabat caput, quocunque se verteret supponebat pulvillum. Si opertorium aliquò laberetur, eam protinus operiens desuper imponebat: pedes interdum manu confovens, strata mollia sæpe componens:

morib
K

146 *Origo Comitum Valent.*

quicquid comestura erat, præparabat, eique apponens, famulantium præveniebat officia: si alia quidquam fecisset, sibi fore dedecus & injuriam æstimabat.

Sed quid ulteriùs differendo, dolorem vestrum facio longiorem? Cùm morbi molestiâ se aggravari sensisset, accersito ad se Sacerdote, vetustatis suæ faccum (si quis erat) in conspectu Domini coram eo conscidit, & quicquid tabis, quicquid vulneris latebat interiùs, plenariâ oris confessione, cordis contriti & humiliati devotione diluit funditus & absterfit. Cùmque sanæ mentis & integri sensus adhuc existeret, præmeditata disposuit quid Ecclesiis, quid egentibus ad subventionem animæ suæ erogaretur. Id autem in potenti & inclytâ muliere, atque tanto tempore in sæculo comoranti, admiratione dignum existit, quòd ante corpus Christi sibi allatum, per viginti & unum annos à tempore

OPUSCULUM III. 147

obitus viri sui se nullum virilem expertam fuisse amplexum testando perhibuit. Cur ergo non arescebant mendaces garrimentum linguæ? cur non præ ariditate faucibus adhærebant; quæ illam suos colere amasios astruere præsumebant? donativa militantibus debita eis impendere confingebant? eam gravidam vel promptam ad partum garrere solebant? O venenosas & præcidendas linguas, & per frustra etiam lacerandas! O detestabile falsiloquorum genus! Cur non urbibus pellitur? cur non lapidibus obruitur? cur non præcipitatur in fluctibus? Verùm cum in præsentis vitæ cursu lacerantium morsus nullus evadere queat, non mireretur quispiam, si de hac sinistra opinio falsò crebruerit: quippe cum & Dominus Jesus-Christus, filius fabri, vini que potator, in derisum & opprobrium dictus fuerit, & à pluribus pluries ei sit exprobratum.

Postquàm verò, uti mos est, exple-

K ij

148 *Origo Comitum Valent.*

tâ confessione à Sacerdote absolutio-
nem accepit, salutaris hostiæ pane re-
fecta non mediocriter exultavit. Ad-
venerunt interim ad amplificandam
ejus coronam (ô amabiles Dei famu-
læ) quædam de vestro collegio, ad quas
& ipsa miserat accersendas, quæ ve-
teri homine illam exuentes, novôque
illam cum regulari habitu induentes,
veli diademate insignierunt: quod mul-
tâ interioris hominis alacritate susci-
piens, spiritu ac mente Deo gratiarum
actiones exsolvit.

Noluit ergo extunc nisi sicut San-
ctimonialem & religiosi habitus mulie-
rem decebat, in plumarum jacere mol-
litie: unde mollia faciens lintheamina
removeri, sibi dura strui præcepit &
vilia. Huc accedit quòd cum ejus lau-
dabilis filia paulò superiùs memorata,
gallinæ coctæ pulmentum sibi ad ves-
cendum intulisset, se nunquam carnes
esuram respondit, quia nec monastici
ordinis mulieribus, carneis vesci ali-

OPUSCULUM III. 149

mentis regulâ prohibente licitum erat. Aiebat enim: Affligendum est corpus quod multis vacavit deliciis. Quæ sæculo placui, ut Christo placeam, vel eminente morte dare operam debeo. Brevi post hæc spatium temporis superveniente, cum terminum vitæ non multum remotum sibi præsensisset instare, valefaciens filiæ, orationes & divina omnia quæ habebat scripta, sibi jussit afferri, quibus ex corde perlectis, cum liberam loquendi possibilitatem haberet, prout illi qui aderant, testati sunt, cum nemine postea voluit verba conferre. Sed jam exacto unius horæ spatium, erectâ manu, in fronte & labiis signum Crucis impingens, anno ab Incarnatione Domini millesimo centesimo sexagesimotertio, sexto Idus Februarii, vitalem spiritum exhalavit. 1163.

Cum igitur abjectâ carnis sarcinâ anima, veluti dignum est, confestim ad suum rediisset auctorem, nihil pallor mutarat in facie: sed ita dignitas

150 *Origo Comitum Valent.*

quædam & splendor vultum illustraverant, ut eam non mortuam, sed dormientem putares. Quòdque omnibus his mirabilius est, atque ipsius meritis adscribendum, cùm de loco prænominato ad Monasterium tumultanda deportaretur, cerei accensi feretro inhærentes, licèt vis ventorum toto die horribiliter flaret, nunquam tamen lucere desierunt, nec ventorum spiraculis potuerunt exstingui. Delatam ergo ad vos, reverendæ in Christo filix, matrem vestram, licèt lamentantes, & præ angustia spiritus gementes, celeberrimâ processione, & quâ potuistis secundùm Deum exultatione susceptis, honorabiliterque gestantes in Ecclesiam induxistis. Adfuerunt & tunc Sacerdotes nonnulli pro ejus æternâ requie Missarum sollempnia celebrantes, & quamplurimi gradus inferioris Clerici, vobiscum per ordinem Psalmos undique personantes. Inter hæc egregia ipsius filia Sacerdotes per singulos

OPUSCULUM III. 151

oblationem faciebat: quæ vix à matre abstrahi valens, non desinebat deosculari oculos, hæere vultui, totum corpus amplexari, cum matre desiderans sepeliri. Flebant inopes, matrem & nutricem se amisisse clamantes. Lugeretis & vos ipsius alumnae, ac voces plangendo extolleretis, nisi vos vociferari dedecuisse, vel si vestro sub ordine militantibus, in sæcularium similitudinem flere mortuos licuisset: crebris tamen singultibus, frequentibus agitabamini suspiriis, lacrymas tacite fundebatis; non quòd lugenda esset quæ occubuerat, sed quia impatientius ferendum erat quòd talem desistis videre. Ad reverendas ejus exequias accurrentibus istius terræ Nobilibus, accurrit accepto nuncio Dominus JOANNES Gratianopolitanus Episcopus, qui sollemne Deo sacrificium pro eâ offerens, peractâ celebriter & honorificè pompâ non funeris, sed triumphi, primo sui pontificatus anno,

K iiij

152 *Origo Comitum Valent.*

in medio vestri Capituli ejus corpus venerabile tumulavit. Adhuc tamen ejus pia filia quasi quibusdam facibus mœroris accensa, circa sepulcrum volutabatur, & quasi sparsis crinibus ac veste conscissâ, ora lacrymarum imbribus compluebat. Ad cujus lugubres voces Christum æstimo talia dedisse responsa: Quid exclamitas? quid ploras? Non est mortua mater tua, sed dormit: de tenebris enim ad lucem, de labore migravit ad requiem. Videtur etiam mihi, filiæ lamentanti matrem taliter respondisse: Si me unquam amasti, filia; si mea suxisti ubera, si meis es monitis erudita; ne invidias mihi, neque de voluntate Domini indigneris, & rebellibus lamentis invidiam facias possidenti. Nam diutiùs peregrinata, ad patriæ amœnitatem remeavi, & mundanâ solitudine pererratâ, ad terram lacte & melle manantem, Dei misericordiâ præeunte perveni. Quiesce igitur, filia mea, nec

OPUSCULUM III. 153

me hujusmodi luctibus ulterius inquietes. Cùm autem planctus & gemitus ejulantis filiaë subsedissent paulisper, pro curiositatis studio largitionibus egenos lætificans, Sacerdotes & Clericos opulento refecit convivio: & nunquam maternæ affectionis oblita, illum dormitionis matris suæ diem, patrisque sui anniversarium honore annuo recolens, sacrificiorum mysterio, oblationum frequentia, eleemosynarum instantia deducit celebrem ac sollemnem. Materna quoque vestigia sequens, sinceræ affectionis fervorem, quo erga vos tanquam adoptivas vel spirituales filias suas fervebat, nullatenus in se frigere vel tepere permittit.

Amor enim ipsius, & gratia *** erga vos clementem exhibuerat, & vos fovens ac protegens frequentibus beneficiis recreat.

** In hac lacuna rep-
nendum videtur, quæ
illam*

Vos igitur, per omnia venerandæ Agni immaculati sponsæ, quæ bonum certamen certatis, vel præteritæ vitæ

154 *Origo Comitum Valent.*

nævos abluitis, vel meritorum cumulos vobis augere contenditis, pretiosam matris vestræ animam, beneficiorum acceptorum non immemores, quotidianis precibus Domino commendate: & si qua de terrenis contagiis ei adhæsit macula, orationum vestrarum lavacro eam abluere studiosiùs laborate. Insuper conversationis suæ modum, & Vitam sæpius relegentes, quicquid imitatione dignum inveneritis, eligite & colligite, vestrisque profectibus coaptantes, verbis & actibus retinete. Probabile quidem est, & rationi congruum, hanc quæ cum Christo vivere creditur, in ore hominum *luculentam* memoriam obtinere. In cujus laudibus si quid minus, si quid incompositè visus fuero protulisse, tam ignorantiam quàm simplici scriptori, prout æquum est, indulgete. Requiescat ergo per immensam omnipotentis Dei clementiam in pace perpetuâ, fidelis, devota, & accepta Deo anima, & fructu

Lege *vigentem*

OPUSCULUM III. 155

bonorum operum suorum perenniter
cum supernis civibus potiatur. Amen.

*Epitaphium quod apud Ayas fugientibus
litteris hodieque legitur.*

Anno ab Incarnatione Domini
M. C. LXIII. VI. Idus Februarii
MARGARETA Comitissa spiritum
exhalavit. Item anno ab Incarnatione
Domini M. CLXXXVI. XII. Kal.
Aug. Pon. MARCHISIA Christo
spiritum reddidit.

*Bernardo Priori Montis Mairani, deci-
mas à Wilhelmo Piétaviensi Comite
Valentino collatas, confirmat Odo Va-
lentinus Episcopus, anno Christi 1181.*

Ex autographo.

CUM omnium Ecclesiarum quæ
solicitudinis nostræ regimini sub-
jiciuntur, utilitatibus & augmentis ex
officio nostro intendere debeamus,
eas potissimum dilatare atque fovere

156 *Origo Comitum Valent.*

nos oportet, quæ viris deputatæ sunt
 religiosi, & in quibus honestas & re-
 ligio specialem locum obtinere viden-
 tur. Eapropter ego ODO Valenti-
 nus Episcopus tibi, BERNARDE, Prior
 Monasterii *Montis Mairani*, & succes-
 soribus tuis ejus Monasterii Prioribus,
 in perpetuum donamus, laudamus, &
 confirmamus quascunque decimas in-
 fra terminos parochiæ tuæ, vel extra,
 WILLELMUS PICTAVIENSIS,
 Comes Valentinus, seu alii quilibet,
 pro salute animarum suarum, Ecclesiæ
 tuæ concessisse, seu potiùs reddidisse
 videntur. Concedimus & eidem Eccle-
 siæ tuæ, specialius decimas infra ter-
 minos *Montis Largerii*, quas per ma-
 num Domini R. *Viennensis Archiepi-*
scopi, & nostram, te, & *Willelmo de*
Monte Veneris, Priore Bellimontis, co-
 ram me super his querelam habenti-
 bus, transigendo retinui. Hæ sunt
 eorum omnium decimæ, quæ Comitis
 EUSTACHII propria fuerunt, & eo-

OPUSCULUM III. 157

rum quæ de feudo *Balastensi* esse dicuntur. Quorundam etiam prædiorum quæ sunt de dominio *Arberti*, & *Hugonis Dai*. Ne igitur Monasterium tuum super his de cætero valeat inquietari, vel super hoc dubietas possit oriri, hanc nostram concessionem, sive confirmationem, in scriptis redigi, & sigillo nostro muniri præcipimus. Addentes etiam, quòd si quis eam impedire vel retractare præsumpserit, indignationem Dei & nostram incurrat, & nomen ejus de libro vitæ deleatur. Testes sunt Hugo de Stella, Petrus de Torno Capellanus meus, Bermundus Bajulus, Symon Monachus, Lambertus de sancto Nazario, Willelmus de Stellâ. Facta sunt hæc anno ab Incarnatione Domini M. C. LXXXI.

In sigillo ovali stans in pedes Episcopus nudo capite, dextrâ benedicens ritu compositâ, sinistrâ pedum pastorale præfert, ad oras scriptum † O D O VALENTINENSIS EPISCOPUS.

Ademarus Comes Valentinus confirmat omnia bona quæ Willelmus de Pictavis pater ejus donaverat quondam Ecclesie sancti Genesii de Montemairano.

Ex autographo.

NOVERINT universi præsentēs litteras inspecturi, quòd nos **ADEMARUS** Comes Valentinus laudamus & confirmamus ea omnia quæ Dominus **WILLELMUS DE PICTAVIS** pater meus donaverat quondam Deo & Ecclesie sancti Genesii de Montemairano. Scilicet decimam per Arze, & totum hoc quod Dominus **WILLELMUS** prædictus tenet, & alii tenent de ipso, sicut ducit molendinum *Gontairens*, & via molendinaria quæ venit desuper condaminam Guidonis de Montemairano, quæ ferit ad nemus *Villelmi Liatauds*, & vadit directè ad blacham *Petri de Airá*: & ferit ad viam quæ venit de castro

OPUSCULUM III. 159

Vipiani: & vadit versùs castrum *Stella*, inter *Sanctum Christofolum*, & *Foliosam*: & revertitur per costam *Dargensonana*: & rivariam totam de *Gelata* ex utraque parte, usque ad locum qui dicitur *Logellos*: & revertitur per rivariam de *Luiâ*, & per *Encisas*, & est terra *Galdrici de Bellomonte*: & est ibi totum *Foissanez*, & feudum *Balastenez*, & feudus dictus *Pilaz*, & vadit directè viam quæ ducit versùs *Malumper-tuz*: & vadit directè per locum qui dicitur *Verchape*: & ferit ad aquam ad introitum de *Charoias*: & revertitur ad terram *Jarentonis Vache*, de *Traseis*: præter mansum de *Colombeir*, & terras dictas *Chanabas*: & de aliis Militibus de castro *Montilii Largerii*. Et infra istos terminos supradictos aliæ Ecclesiæ non possint aliquid acquirere per mandamentum castrorum. Sic pro hac confirmatione quam fecimus supradictæ Ecclesiæ de *Montemairano*, habuimus à Priore prædictæ Ecclesiæ xx.

160 *Origo Comitum Valent.*

solidos Viennensium, quos numeravimus, & exceptioni non numeratæ pecuniæ renunciavimus: & promittimus quòd in omnibus prædictis contrà nullatenus veniemus, aliqua ratione legis, canonis, consuetudinis vel usûs. Actum est hoc apud *Castrum Vipiani*, sursum in Curia. Testes ad hoc vocati fuerunt Johannes *Nenevers*, Pe. *Durre*, *Willelmus Bajulus*, Johannes frater ejus, Pe. *Salvani*, & multi alii. Et ad majoris roboris firmitatem, præsentem chartam nos **ADEMARUS** prædictus Comes *Valentinus* sigilli nostri munimine jussimus roborari.

Locus sigilli, quod propter pagina angustias in sequens folium rejecimus.

Hæ

L

162 *Origo Comitum Valent.*

Hæ tabulæ sunt Ademari, filii Wilhelmi Pictavenſis, & Marchiſiæ: & datæ videntur ab Ademaro, cùm à patre jam ſenio gravi, ſui juris effectus fuiſſet, atque in Comitatus poſſeſſionem & adminiſtrationem miſſus.

Huic Ademaro uxorem fuiſſe ex Bauciorum illuſtri familiâ, oſtendit ſigilli ejuſ pars averſa, ſtellam exhibens ſedecim radiorum, Bauciorum gentilitium ſtemma. Quare Philippam Ademari conjugem, quæ in ſtemmate ſuo aquilam habuit; opinor Ademaro IV: fuiſſe uxorem ex familiâ Vienneniſi, quia dicitur teſtamentum condidiſſe anno 1246.

Euſtachius Comes, cujuſ meminit Odo Epicoſopus Valentinuſ, fuit (ni fallor) Epicoſopus Valentinuſ 34. fortaſſe primuſ in quem concurrit regio munere dignitaſ Comitiſ, quâ hodieque gaudent Epicoſopi Valentini. Sic enim jura regalia pleriſque Galliæ & Germaniæ Epicoſopiſ conceda ſunt à Regibuſ, Viennæ, Veſontione & alibi; ſalviſ tamen laïcorum Comitum juribuſ.

